

luta nondum fit curatio alia occasione eorum historias referam.

CAPUT III.

DE ACONITO.

Aconitum alias dicitur *napellus* flore cæruleo, cucullato &c. est aconitum *linei* foliorum laciniis linearibus, superne latioribus, linea exaratis, *spec. plant. pag. 532.*

Planta hæc inter summa venena hucusque recensetur.

Attamen celeb. *linæus* vidit in parte sueciæ septentrionali folia hujus herbæ, pauca pinguedine cocta, impune comedi a muliere, marito, duobus liberis & alia vetula. *Flora lapon. pag. 179.*

In hortis plerumque culta fuit, ut ornamento esset.

De experiendis hujus plantæ viribus jam per plures annos cogitavi; deerat autem occasio, & necessarij labores me in aliis nimium detinuerunt.

His autem nunc aliquantulum in ordinem redactis, momenta quædam reperiui, in quibus me huic operi dare poteram.

Experimenta, ut rite fierent, & sine præjudicio, delevi omnem in me ideam, quam habui ex auctoribus materiæ medicæ, id tantum retinui: plantam esse suspectam.

Sola igitur natura monstrante viam, & ratione simplici duce sequentia tentavi:

Herbæ folia & caulem redegî in pulverem.

Pul.

Pulveris hujus paucam quantitatem linguæ imposui, ardor inde excitabatur linguæ diu inhærens, & momentanei, vagi, lancinantesque dolores linguam sæpius pervadebant, nil autem inde mali secutum est, pulvis supra lingua per bina minuta relictus nec attulit inflammationem, nec induxit rubedinem.

Quamdiu in lingua ardor mansit, tamdiu copiosa affluebat saliva, cæteroquin nil prorsus incommodi advertēbatur.

Insperfi dein hunc pulverem ulceri cancroso, fungoso, visurus: an vim causticam consumentem haberet.

Primo die levis oriebatur suppuratio, & æger nullum dolorem, nec ardorem conquestus est.

Secundo, tertio, quarto, & quinto die idem observatum fuit, neque fungosum inde consumebatur. Li-

Licuit igitur hinc concludere vim
causam & deleteriam hujus plantæ non
adeo violentam esse.

Atque ideo succum expressi, lento-
queigne (methodo consueta) extractum
paravi.

Hoc linguæ impositum levissimam
tantum titillationem excitabat.

Quum autem putarem, linguam fors
jam hisce ob multiplicem experientiam
assuetam esse, nec debito modo affici,
tunc granum unum hujus extracti, po-
sui intra palpebram inferiorem oculi
dextri.

Nec inde afficiebar aliter ac a quocun-
que corpore heterogeneo.

Postquam illud per bina minuta reli-
quissim, copiosæ quidem lacrymæ pro-
fluxerunt, nullus autem peculiaris ardor
advertebatur. Aqua

Aqua pura illud dein elui, & nec unquam quid molesti observavi.

Factis his experimentis, tentavi, quid hoc extractum faceret corpori ingestum, deglutitum.

In hunc finem conficiebatur sequens pulvis.

℞. Extract. Aconit. gr. ij.

Sacch. alb. dr. ij.

Misce & contere diu in mortario marmoreo, ut fiat pulvis subtilissimus.

Sumfi ex pulvere mane jejuno ventriculo grana sex; sedulo intentus, quidnam in corpore fieret.

Verum nullam mutationem, nil insoliti observavi.

Secundo die sumpfi grana octo, & nec inde afficiebar.

Idem expertus sum tertio die, dum grana decem deglutivi.

Ex

Ex his audacior factus, quarto mane sumpsi grana viginti hujus pulveris.

Nulla inde actio corporis turbabatur, id tantum adverti extrema totumque meum corpus præter consuetudinem toto die multum transpirare, madere.

Quinto die eandem iterum dosin sumpsi, & idem observavi, quod die quarto.

Sexto die idem.

Idem & septimo.

Octavo die abstinui a pulvere, & tunc madorille, prioribus diebus observatus, non aderat.

Nono die sumpsi iterum grana viginti hujus pulveris, & eodem die fui in continuo madore.

Idem mihi contigit die undecimo, duodecimo, & decimo tertio.

Die

Die decimo quarto nil assumfi, & contigit prorsus idem, quod observavi die octavo, & nono.

Licuit igitur ex his concludere.

1mo pulverem hunc promovere transpirationem, sudorem.

2do cum nil in me turbarit: eum tuto posse exhiberi ægris incipiendo ab exigua dosi.

3tio. Convenire in iis morbis, ubi materies peccans per vias sudoriferas potest expelli.

Eodem tempore dum hæc meditabar, inter meos ægros habui sequentem casum.

EXPERIMENTUM I.

Homo, triginta aliquot annorum, mense Octobri 1761. febre tertiana laboravit.

Cu-

Curatus inde sat bene se habuit.

Mense autem Novembri eum ingens dolor corripuit, qui toti lateri dextro tanta vi infedit, ut æger nec manum, nec pedem movere potuerit; appetitus delebatur, & uocæ factæ sunt insomnes.

In quartum mensem remedia omnis generis leniora ac fortissima tam externa, quam interna applicata sunt; ast effectus inde bonus nequaquam sequebatur, morbi status reddebatur pejor, & æger debebat lecto continuo inhærere.

Dolores per vices erant adeo vehementes, ut ægro copiosissimas lacrymas extorserint, fecerintque eum ejulare, instar illorum, qui crudeli tortura exercentur.

Præterea conquerebatur maximum dolorem in ipsis ossibus, ac partibus tendinosi.

Cum

Cum igitur exhibita remedia nequam juvabant, pulverem superius descriptum ex saccharo albo & aconiti extracto exhibui.

Dosis erat granorum decem mane & totidem vesperi, superbibendo vel jusculum vel infusum qualecunque.

Prima nocte sudavit æger copiose, quod ei antea non contigit.

Altero die exhibui eandem dosin, & dolores fiebant multo mitiores, noctu æger iterum sudavit.

Sudor multum fœtuit, nec æger hoc sudore debilitatus est.

Tertio die jam ter dedi decem hujus pulveris grana.

Noctu iterum observabatur sudor.

Eadem dosi continuabatur tunc usque ad diem duodecimum.

Omni

Omni noctu corpus sudore maduit, uti etiam de die, dum æger in lecto fuit.

Et sexto die, æger jam ab omni dolore liber fuit, & potuit extra lectum ambulare; appetiit, tranquille dormivit, alvum habuit quotidie naturalem, urina solito copiosius fluxit, & multa gessit flocculamenta, & fila mucofa.

Decimo tertio die, cum æger admodum bene se haberet, abstinuit per triduum ab hoc pulvere; advertit autem quod tunc membra languerent, dolorque iterum se aliquantulum infinuaret.

Suasi itaque, ut sine interruptione adhuc per tres septimanas, quotidie triginta hujus pulveris grana assumeret.

Exa-

Exacte sequebatur tunc meum consilium, & malum ita fuit emendatum, ut actiones omnes fuerint restauratæ, disparueritque macies, quæ aderat per uniuersum corpus.

Ultimis binis septimanis, quibus hunc pulverem æger sumsit, nullus observabatur sudor.

Nec rediit dolor, dum cessavit uti hoc pulvere; jam nunc quatuor menses sunt.

EXPERIMENTUM II.

HOMO, 27. annor. vehementissimo dolore ischiatico a sex septimanis vexabatur, dolor tandem vehementissimus brachium dextrum inuasit tanta violentia, ut æger diu noctuque ejularit.

Ex.

Externa internaque remedia , licet subinde levamen adtulerint , malum tamen idem mansit ; quum dolores post exiguum & momentaneum interval- lum mox iterum majores facti sunt , & longe deterius ægrum excrucia- runt.

Huic exhibui mane & vesperi gra- na viginti pulveris superius notati.

Prima statim nocte miraculi instar dormivit , nec ullum dolorem sensit.

Nec altero die rediit dolor , verum corpus totum , præsertim circa puden- da pruritu *ingratissimo* afficiebatur , & eruperunt ubique pustulæ rubicun- dæ , acri humore plenæ.

Æger inde bene habuit , appetiit , vires augebantur , continuo lenis ma- dor observabatur per totum corpus ,

non

non autem aderat noctu adeo copiosus sudor, ut in ægro præcedenti.

Postquam per octiduum eadem dosi datus fuit pulvis, æger assumpsit purgans ex unciis quinque aquæ laxativæ dispens. Vien. & drachma una sal. polychr.

Alvus inde mota est septies, & disparuerunt pustulæ, minutusque est pruritus, & increverunt vires.

Ufus dein est adhuc per quatuor septimanas eodem pulvere, nil insoliti inde advertit.

Sub finem sumsit adhuc purgans paulo superius descriptum, & erat tunc optime sanatus.

Quinque nunc sunt menses, nec ullam passus est recidivam, licet summa sit aëris inclementia.

An hic pulvis solvit acrimoniam in minimis vasciculis circa tendines & ossa hærentem, ea obstruentem, producentemque dolores articulorum atrocissimos? an eandem solutam ad corporis peripheriam propellit? bini hi casus videntur id docere.

EXPERIMENTUM III.

JUvenis, novendecim annor. in tertium annum febre quartana laboravit.

Febris hæc adeo erat pertinax, ut nulli medicamento obedierit.

Cortex peruvianus magna dosi & diu datus mitigavit quidem paroxysmorum vehementiam, eos vero penitus compescere non potuit.

Et

Et quamprimum æger a corticis usu cessavit, denuo increverunt febris exacerbationes.

Corpus fiebat macilentum & cachecticum, durante febre membra omnia, & omnes articulos, & spinam dorsi dolor vehemens, dilacerans, & circa extrema urens occupavit.

Dedi huic ægro pulveris de extracto aconiti mane granâ decem, & totidem vesperi.

Primo die ter inde purgabatur, & die secundo quater.

Febris paroxysmus tertio die fuit longe mitior, vix ulli advertebantur dolores, sub fine tamen æger copiosissimo sudore maduit.

Vires inde diminutæ non sunt.

Tertio, quarto, & quinto die alvus adhuc aliquoties movebatur citra virium prostrationem, imo æger se inde levare ajebat.

Sexto die levissima tantum horripilatio, vagus & brevis calor observantur, & his mox supervenit copiosissimus fudor.

Septimo die alvi fluxus desit, & prodierunt fæces compactæ.

Idem contigit nono die, rediit & tunc appetitus, noctes fiebant tranquillæ, & somnus vires restauravit.

Nono die levis tantum fudor, volansque per membra calor ægrum pervadebant; cæteroquin bene se habuit.

Post nonum diem nulla prorsus manifesta evacuatio, aut per urinam, aut alvum aut sudorem contigit.

Da-

Dabatur adhuc pulvis in eadem do-
si per tres septimanas, & hoc tempo-
re æger perfecte sanabatur.

Jam bini menses elapsi sunt, & non
rediit febris.

Fecit igitur *Aconitum*, quod nec cor-
tex peruvianus, nec aliud remedium
potuit efficere.

EXPERIMENTUM IV.

Virgo, viginti aliquot annorum,
jam in quintum annum habet tu-
morem tactu vere osseum, qui vix non
totam sinistram faciem occupat.

Immobilis est, & jurares, eum ex
ipsis ossibus excrevisse.

Sub maxilla inferiore multæ glan-
dulæ quoque tumebant, & erant scirr-
hosæ.

Motus maxillæ erat exiguus, valde difficilis, dolens.

Remedia summe solventia, mercurialia, interne externeque applicata non tantum malum non mitigarunt, verum excitarunt simul tantos dolores, ut ægra dormire non potuerit.

Cicuta, per plures menses & magna dosi exhibita, malum nec auxit nec diminuit.

Nunc hæc ægra in tertium mensem utitur pulvere ex aconiti extracto, & saccharo, & tumor non solum mollior est, & hinc inde mobilis, verum jam longe plus quam dimidia pars ejus magnitudinis disparuit, maxilla est multo mobilior.

Noctu subinde hæc ægra copiose sudat, & tunc se levari sentit; cæteroquin nulla sensibilis evacuatio observatur.

Appetitus bonus est, vires integræ,
& somnus tranquillus.

Jam datur quotidie drachma una &
dimidia hujus pulveris; prorsus nil ma-
li observatur, & tumoris moles semper
minuitur.

Alvus segnis est, & ideo omni tertia
septimana exhibetur purgans ex granis
viginti salis polychrestii, & granis qua-
draginta pulveris radicis Jalapæ.

EXPERIMENTUM V.

FOemina, quadraginta aliquot anno-
rum, ob tumorem durissimum, ma-
gnitudinis ovi anserini, hærentem infra
parotidem dextram, per plures menses
utebatur cicuta; cum autem inde leva-
men non senserit, abstinuit.

Hac hyeme corripiebatur vehementissimis doloribus rheumaticis, qui adeo erant pertinaces, ut ægra nec dormire nec subinde præ dolore cibos deglutire potuerit; nec iuverunt medicamenta adhibita.

Petiit igitur denuo meum consilium.

Et exhibui statim pulverem de extracto aconiti; dosis erat granorum decem mane & totidem vesperi.

Primo die octies inde purgabatur, & dolores mox minuebantur, quarto & quinto die jam omnia membra citra dolorem potuit movere; & ægra bene se habuit.

Monui dein, vellet hunc pulverem adhuc assumere per plures septimanas, ne dolores in membris redirent.

Sequebatur confilium, & tertia septimana advertit, tumorem præter spem esse minorem, mobiliorem, molliorem.

Sumit nunc quotidie hujus pulveris grana triginta, nulla oritur manifesta evacuatio, omnes dolores absunt, corpus reficitur, sensimque minuitur tumor.

EXPERIMENTUM VI.

IDem experior in virgine, viginti aliquot annorum, quæ ob colli tumores scirrhosos per tres menses sine multo effectu assumpsit cicutam; minuuntur usu hujus pulveris tumores, fiuntque mobiles.

Nunc secundus mensis ad finem vergit, & pauca tantum reliquæ supersunt.

Per quinque septimanas jam quotidie datur drachma integra hujus pulveris, ægra bene appetit, quiete dormit, est robusta.

Hinc patet, hunc pulverem nullam adferre noxam, & prodesse plurimum.

EXPERIMENTUM VII.

Virgini, viginti duorum annorum, exhibui hunc pulverem ob tumorem ingentem in regione iliaca dextra.

Volui antehac tentare cicutam, verum hujus ægræ ideofyncrasia eam non tulit; angebatur inde & vomuit.

Sumpfit ex hoc pulvere mane & vesperti grana decem.

Alvus inde quotidie bis, terve movebatur.

Hæc

Hæc ægra jam per medium annum
nauseam habuit a carne, & quamprimum
carnis tantum odorem percepit, vomit-
turiebat.

Sumpto per triduum hoc pulvere,
cœpit appetere carnes, easque comme-
stas, optime digessit.

Tertia septimana ex usu hujus pulve-
ris tumoris moles erat multo minor, &
copiosa, glutinosa, & flavescens materies
ex uteri vagina profluxit.

Finito secundo mense tumor fere to-
tus jam disparuit. Appetitus viget, au-
gentur vires, verum copiosa materies,
flava, crassa continuo stillat ex utero.

EXPERIMENTUM VIII.

Virgo, triginta aliquot annorum, a
pluribus annis in utraque mamma
per-

percepit tubercula diversæ magnitudinis, mobilia, & hæc subinde vehementissimo dolore afficiebantur; qui tamen dolor absque ullo remedio iterum sponte disparuit.

Neglexit hoc malum ægra aliunde miseris affueta.

Tandem tuberculorum moles aucta fuit, eaque in unum corpus durum pugno virili majus concreverunt in utraque mamma, tantusque ac continuus accessit dolor, ut ægra debuerit lecto decumbere.

In utraque mamma hinc inde rupta est cutis, quæ erat tota livida, prodiitque tunc materies acris, urens, vicina rodens.

Data cicuta non tantum malo posuit limites, sed & sanavit ulcera, molemque

ma-

magnam dissolvit in minora tubercula, & horum plus quam dimidiam partem fecit disparere, sopivitque dolores.

Hæc adeo celeris, & felix morbi mutatio contingebat spatio quatuor septimanarum.

Dein vero effectus non amplius adeo manifestus & velox fuit.

Imo hujus medicamenti usus per octo menses continuatus malum fere in eodem statu reliquit.

Ægra tamen ab illo abstinere non voluit, contenta eo felici effectu, qui primis septimanis contigit, quique malum reddidit adeo mite, ut ægra iterum suos labores peragere potuerit.

Tempore nunc versus ver vergente corripiebatur tussi violentissima, ita quidem, ut necesse fuerit, ei aliquoties ve-

nam

nam secare, utque debuerit per plures septimanas lecto inhærere.

Debitis tamen remediis tussis iterum sopita fuit; verum tubercula in utraque mamma cœperunt vehementer dolere, & orta sunt ulcuscula acrem humorem plorantia.

Quum durante tussi multa assumpfit medicamenta, & in iis deglutiendis jam percepit nauseam, nolui ei amplius exhibere cicutam; dedi itaque pulverem ex saccharo & extracto aconiti, qui gratus est, & parva dosi sufficit.

Bini nunc menses finiti sunt, quibus hunc pulverem assumit, & omnia ulcera jam obducta sunt firma cicatrice, dolores cessarunt penitus, scirrhusi ac dolentes tumores, qui & post longum cicutæ usum in eodem semper statu perman-

manferunt, jam ultra dimidium decreverunt mole.

Adfunt vires, adest appetitus, vigentque omnes actiones, alvus solvitur quotidie, nulla autem manifesta & constans evacuatio sub usu hujus pulveris in hac ægra observatur.

EXPERIMENTUM IX.

FOemina, 43. annorum, atrocissimo dolore in brachio, pedeque dextro ita affligebatur, ut diu noctuque ejularit.

Nec ullo remedio opiato potuit somnus conciliari.

Adhibui per binas septimanas diversa medicamenta, ægra tamen vix ullum levamen percepit, vires conciderunt penitus, & corporis habitus multum extenuabatur.

Ten-

Tentavi tunc pulverem de extracto aconiti, dando mane grana viginti, & totidem vesperi.

Alvus aliquoties inde movebatur.

Dolores facti sunt mitiores, & secunda nocte ægra jam tranquille dormivit per tres horas.

Continuabatur eodem pulvere, exhibendo ter de die grana viginti.

Sexto die eruperunt per totum corpus pustulæ latæ, rubræ, prurientes, & tunc fere omnis dolor cessavit.

Idem pulvis adhuc dein per triduum assumebatur, tandem dabatur ægræ purgans ex unc. vi. aquæ laxativæ disp. Vien. & ex drach. j. salis polychrestii.

Hoc purgans duodecies operatum est cum Euphoria, & ab hoc tempore ægra dolorem non sentit, & potest brachium

pe-

pedemque libere movere, quod ante pulveris usum erat impossibile.

EXPERIMENTUM X.

ERat in nostro nosocomio homo, triginta aliquot annorum, qui atrocissima arthritide jam ultra novem menses decubuit.

Remedia interna externaque magna dosi & diu exhibita nil profus juverunt.

Omnes articuli totius corporis dolentissimo tumore erant inflati, æger nec manum nec pedem potuit movere, noctes erant infomnes, inquietæ.

Quamvis diversissima & alias maxime utilia remedia huic ægro fuerint adhibita, morbus tamen nequaquam mutabatur, imo quædam symptomata videbantur exacerbari.

G

Nec

Nec cicuta, ultra sesqui mensis spatium magna dosi diligentissime assumpta, levamen ullum attulit.

Miserrimo hoc in statu cum nullum ferme medicamentum, quod sanitatem promitteret, superesset, rogavi Dominum Doctorem *Collin*, Eruditissimum meum collegam, vellet pulverem de aconiti extracto huic ægro præbere.

Post paucos dies obstupuimus mirum effectum, non tantum dolores omnes mitigabantur, sed & jam quædam in membris mobilitas videbatur.

Post binas septimanas tumor articulorum jam erat multum diminutus, aderat in manibus eorumque digitis major & indolens flexilitas ac movendi potentia.

Finita tertia septimana æger fulcris suffultus jam potuit pedibus uti.

Quiete absque omni dolore dormivit, appetiit, vires augebantur, nec ullum ex pulvere molestiam, licet sæpius rogatus, conquerebatur.

Sub initium *secundi mensis sine fulcris* ambulavit, manu sinistra pugnum sat firmum formavit, id autem dextra manu præstare non potuit, quoniam adhuc aderat tumor circa carpum.

Finito secundo mense omnia membra sat libere movit, liber erat ab omni dolore, omnes fere articuli molem ac flexilitatem naturalem habebant.

Sensibilitas tamen in iis partibus, quæ antea dolente tumore erant tensæ, major percipiebatur, ac id in statu sano fieri solet.

Finito tertio mense hicce homo sanus discessit e nosocomio.

Quanto oblectamento hoc experimentum Doctissimo Domino *Collin* mihi que fuerit, bonus quivis facile intelliget.

Etenim novem mensium labor assiduus & *omne adhibitum medicamentum* frustra fuit in hoc ægro, solus pulvis de aciniti extracto miserum, quem jam pro perditio habuimus, feliciter servavit, sanavit.

Primis duabus septimanis æger ex hoc pulvere mane sumpsit grana quindecim, & totidem vesperi.

Tertia septimana ter quotidie dabatur grana quindecim; in principio secundi mensis eadem dosis quater fuit exhibita, nec opus fuit eam augere, quum optatus inde effectus obtinebatur.

Sub usu hujus pulveris ter datum est purgans, quod semper cum euphoria aliquoties movit alvum.

EX-

EXPERIMENTUM XI.

Foemina, 40. annorum, vehementi membrorum, articularumque omnium dolore laborabat.

Dolor hic in principio vagus erat, dein figebatur in uno alterove articulo, tandem iterum permeavit omnia membra, dein per aliquot dies fere penitus evanuit.

Formabantur sensim in manuum & digitorum articulis nodi, ac tophi durissimi.

Hac ratione jam per integrum annum bona ac firma sanitate destituebatur.

Tres nunc menses sunt, quod dolores fixam in pedibus manibusque sedem occuparint, tanta quidem vehementia, ut nec pedibus insistere, nec manus citra

summum dolorem movere potuerit; contrahere digitos erat impossibile.

Etenim præterquam, quod dolores acutissimi id impediverint, aderant ad phalangum articulationes tophi (quasi veræ exostoses) qui mole nucem juglandem majorem superabant, nec præ dolore, ferebant ad tactum, & ideo noctes erant quoque infomnes.

Misera hoc in statu ferebatur ad nostrum nosocomium.

Quum per integrum hoc tempus variis usa esset remediis sine ullo effectu, consultum credidit solertissimus Dominus *Collin*, ut ilico daretur pulvis de aciniti extracto.

Spatio trium quatuorve dierum summa cum lætitia vidimus, cessare penitus dolorem in aliquibus partibus, & in re-

liquis diminui adeo, ut jam noctes essent tranquillæ, rediretque appetitus, antea omnino deletus.

Secunda septimana jam liberius movit pedes, & manus.

Sub finem primi mensis in manibus fere omnes dolores disparuerunt, topi erant minores, ferebant ad tactum rudio rem, & jam poterant digiti manuum flecti.

Pulvis nec per alvum, nec per urinam, nec per vias sudoriferas nobis manifestam evacuationem ostendit, ægra antea morosa, & debilis, jam jucundior fiebat, sedit in lecto, & loquebatur aliis.

Finito secundo mense ne minimus aderat dolor in manibus, quidam topi jam penitus evanuerunt, quidam autem erant adeo parvi, & molles, ut nec ter-

tia voluminis pars amplius superstes fuerit.

Ægrajam firmos pugnos poterat formare; vires augebantur quotidie.

Tertio nunc mense continuat pulveris usum, & tophi fere quotidie minuuntur, & dolores cessarunt in omnibus membris, atque articulis.

Finito tertio mense solo hujus pulveris usu curata valedixit nosocomio.

EXPERIMENTUM XII.

ANcilla, viginti aliquot annorum, malo venereo pessime afficiebatur.

Orti sunt plures in capite tophi, qui magnitudine ovum gallinaceum superabant.

Glan-

Glandulæ submaxillares, parotidesque in ingentem molem, tactu vere osseam, intumuerunt, concreveruntque.

Partes has tumidas ac induratas, & omnes totius corporis articulos & membra tantus tenuit dolor, ut misera nil comedere, nec quiete jacere, minus adhuc dormire potuerit, deglutitio erat difficillima, & masticatio impossibilis.

Summum denique aderat vitæ periculum, dum hæc ægra in nosocomium ferbatur.

Casu rite examinato, & collatis omnibus symptomatibus non audebamus Dominus *Collin* & ego tentare remedia mercurialia, requirebatur celeris in melius mutatio, ne præ nimio dolore, aut ex somni, nutrimenti, ac virium defectu ægra extingueretur.

Quum egregios ex pulvere de aconiti extracto effectus vidimus, & frequentiori experientia eramus convicti, eum sine noxa posse ægris exhiberi, transibatur ilico ad ejus usum.

Secundo & tertio die jam dolores mitiores erant, dein sequebatur somnus, & appetitus, & deglutitio fiebat longe liberior.

Alvus ope hujus pulveris solvebatur aliquoties quotidie, & aucta est corporis totius transpiratio.

Intra mensis spatium non tantum tophi omnes diminuti sunt, sed & liquecebat multum moles durissimarum glandularum submaxillarium ac parotidum; de quo dubitabamus in principio; etenim hi tumores non tantum tactu, verum & sonitu, dum leviori instrumento
per-

percutiebantur, osseam compagem referebant.

Aberat omnis dolor, augebantur quotidie vires, ægra quiete dormivit, appetiit, & masticationem ciborum jam absque omni impedimento exercuit.

Secundo mense tophus, qui in medio offis frontis hærebat, rumpebatur, exiitque multa materies ichorosa, sanguine mixta.

De reliquis tophis fere nil amplius erat videndum, nec percipiendum tactu.

Sub initium tertii mensis jam omnis glandularum durities erat soluta, aderant vires, functionesque omnes videbantur ad statum naturalem redigi.

Paucæ reliquiæ, quæ nunc adhuc circa genas observantur, quotidie minuuntur, ita quidem, ut hæc ægra a suis miseris brevi integre restituatur.

Ulcus, rupto in osse frontis topko ortum, quod in principio scœdum erat, & habuit labia retorrída, mali moris, applicatis linteis carptis, infuso cicutæ madidis, optima carne replebatur, & bona firmaque cicatrix ubique formatur.

EXPERIMENTUM XIII.

VIr (40. aliquot annorum,) vera anchylosi circa articulum cubiti sinistri laborans, venit ad nostrum nosocomium.

Totus articulus, jam a multis mensibus in ingentem tumorem, admodum dolentem, erat elevatus.

Varia externa internaque remedia longo tempore applicata, nil mutarunt; imo quædam ex iis magnos produxerunt dolores.

Ten-

Tentabatur pulvis de aconiti extracto, & intra sesqui mensis spatium disparuit tumor, evanuit omnis dolor, rediitque articulo debita mobilitas.

EXPERIMENTUM XIV.

FOemina, 34. annorum, a quatuor mensibus ingentes patiebatur dolores in crure & pede dextro.

Nullus aderat tumor, & cutis color fuit naturalis.

Remedia varii generis interna & externa nil juvabant, & ægra debuit lecto inhærere, nec ob dolores dormire poterat.

Datus autem pulvis de Aconiti extracto mox sopivit dolores, attulit somnum, & intra tres septimanas ægram perfecte sanavit.

Ex

Ex enarratis experimentis evidenter deducitur, Aconiti extractum esse innocuum, & valde efficax medicamentum.

Parva dosi præstat id quandoque, quod alia fortissima remedia magna dosi & longo tempore exhibita efficere nequeunt.

Acre, quod circa articulos, tendines, & ossa hæret, irritat nervos, excitatque summos dolores, solvitur inde & agitur in motum, & per urinam, vel alvi fluxum, vel per sudorem, vel per insensibilem transpirationem ex corpore ejicitur.

Tumores scirrhosos, tophos nodosque emollit, & quandoque penitus dissipat.

Atrocissimos articulorum partiumque induratarum dolores sopit, tollit.

Ulcera, quæ aliis medicamentis non obediunt, quandoque depurat, & firma cicatrice consolidat.

In aliquibus casibus Aconitum virtute superat Cicutam, & curat quandoque eos morbos, in quibus cicuta non convenit, aut nullam virtutem habet.

Interim tamen & quandoque exhibetur Aconitum sine effectu, & data tunc cicuta sæpe morbum levat, curat.

Hinc de cicuta semper verum manet: esse eam medicamentum summe efficax in morbis curatu difficillimis.

Ab eo tempore, quo supplementum de cicuta in lucem edidi, nova iterum multa, atque pulcherrima experimenta a nobis usu cicutæ sunt instituta.

Dissipabantur veri ac inveterati dolentesque scirrhi, curata sunt pessima ul-

cera aliis omnibus medicamentis pertinaciter resistentia. Mammæ scirrhus, pugnum virilem magnitudine æquans, exesus pessimo cancroso ulcere, quod continuo in latum profundumque serpsit, usu cicutæ abiit in gangrænam, & totus sponte separatus excidit, formabatur inde ingens fovea, quæ autem continuato usu cicutæ interne & applicato externe fomento ex decoctione corticis peruviani mox nova & optima carne repleta fuit, & tandem adeo pulchra cicatrice obducta, ut mamma naturalem penitus molem & figuram iterum habeat.

Integre curati sunt pessimi cancri in lingua & faucibus; pertinacissimi dolores rheumatici ac arthritici sola cicuta sopiebantur.

Vomitus chronicus, nulli remedio cedens, sæpius eodem remedio perfecte tollebatur.

Scabies, pessima faciei lepra (frustra jam antea datis plurimis, ac fortissimis medicamentis) sola cicuta curatæ sunt.

Articuli tumidi, dolentes, ac rigidi fomento cicutæ, & ejus usu interno in multis ægris ad naturalem ac sanum statum redigebantur.

Casus hi præter alios notatu dignissimos a Doctissimo Domino *Collin* describentur.

Hæc & alia experimenta usu *Cicutæ*, *Stramonii*, *Hyosciami* & *Aconiti* instituta intra privatos parietes facta non sunt, verum instituebantur in publico nosocomio, ubi plures peritissimi medici ac chirurgi ægros a principio ad finem usque viderunt. H Ma.

Maxime autem nobis gratulamur, quod *Illustrissimus Liber Baro van Swieten* (æquissimus harum rerum æstimator) sæpius nostrum nosocomium accedat, ægrosque, qui ad experimenta adhibentur, examinet, morbique atque curationis deorsum accurate observet, ita quidem, ut nullum de rei veritate dubium remaneat, cum hac ratione plures curationes propriis oculis vidit.

Infinitas propterea *Ipsi* gratias debemus, quod hunc laborem in se suscipere sit dignatus; *Sua* præsentia nobis semper novus addebatur stimulus ad continuanda ac perficienda ulteriora experimenta.

ANIMADVERSIONES.

Quid scripta hæc remedia ægris exhibet, incipiat semper a minima dosi, augendo sensim.

Si vel minimus malus effectus ex usu similis remedii contingat, abstinendum est illico.

Si vero mali nihil superveniat, lenta & prudenti manu augenda est dosi, donec optatus observetur effectus; dein autem augere amplius dosim non est necesse, quamdiu idem effectus continuat.

Si quis usu & experientia novit aliud remedium, quod meis virtute simile, vel adhuc efficacius securiusque est, oro, adhibeat potius illud.

Si vero tale quid non superest, liberum cuivis manet: velle dare unum ex

meis, vel illud negligere, & ægrum relinquare fato.

Nemo cogitur, videat tantum quilibet, quid ei sua conscientia dicat, quid jubeat amor, quem proximo debemus.

Demonstravi, qua methodo hæc remedia possint ægris tuto exhiberi.

Patet ex experimentis, in quibusne morbis hæc prodesse videantur.

Hoc sufficit, & ulterior labor plura dabit.

Doctissimus *Max. Locher*, physicus in magno nosocomio ad *S. Marcum*, hæc mea remedia in pluribus ægris jam tentavit, sinistri inde nil unquam vidit, sed egregios observavit effectus; & dum plura experimenta collegerit, ea fideli calamo describet.

Clarissimus *Lebmacher*, vidit in febre intermittente, & in gonorrhæa inveteratissima profuisse meum pulverem ex saccharo & aconiti extracto, ubi jam a longo tempore omnia alia remedia incassum erant adhibita.

Georgius Hasenöbvl, solertissimus in nosocomio Hispanico physicus, suis maniacis præbuit extractum stramonii ad drachmam dimidiam & ad drachmam integram spatio viginti quatuor horarum, nulli nocuit, magnas in melius mutationes observavit.

An eæ autem constantes sint futuræ, tempus docebit.

Paravi interim campum, in quo nobis arandum laborandumque est, ut, morbo decumbentium, calamitates, & cruciatus minuantur, leventur, curentur.

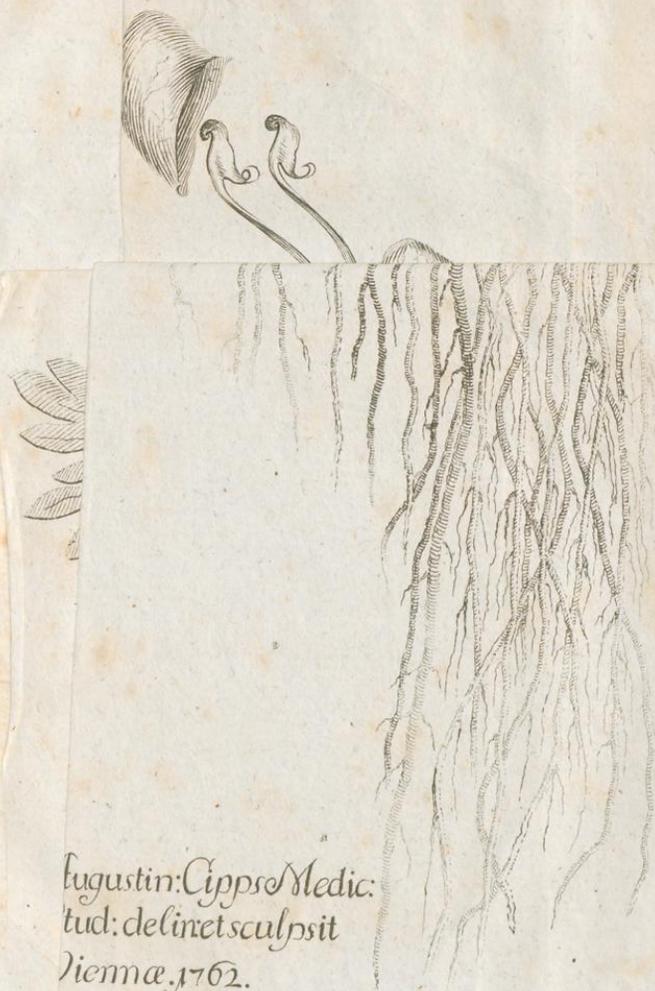
118 CAPUT TERTIUM DE ACONITO.

Perhumaniter igitur omnes bonos medicos oro, velint ii unita opera meos conatus adjuvare, velint promovere opus, quod afflicto & ægrotanti homini adeo salutare futurum videtur.

Et licet præsens sæculum fors supercilioso oculo nostros intueatur labores, id nequaquam nos deterreat, erunt posterii, qui æquiori animo judicabunt, & meritas nobis agent gratias.

Augustin: Cypse Medic:
tud: delinet sculpsit
Viennæ, 1762.